

Lehet-e valami egyszerre régi és új?

Beszélgetés Krasznai Jánossal és Zsigmond Gáborral

Főfotó. Régen fővárosi fotóvállalat, ma fotogaléria, kávéház, fotós szakbolt és rendezvényhelyszín Budapesten. Két fotográfus, Krasznai János és Zsigmond Gábor alapította 2019 decemberében. Kíváncsiak voltunk, milyen elképzelésekkel, miért most, és mi a cél. Azt mesélik, akiktől tanácsot kértek a fotogaléria kapcsán, mind megpróbálták őket lebeszélni. Pedig akkor még nem is tudtak a Covidról.

JJ: A galéria műfaja szinte mindig egy személyes brandhez vagy egy családhoz kötődik. Olyan régóta vagytok barátok, hogy a Főfotó akár családi vállalkozásnak is fel-fogható, vagy inkább a közös ízlés, a barátság az alap, amire épül?

Krasznai János: Óvodás korunk óta együtt nyomjuk, és nagyon bízom benne, hogy ez a próbálkozás sem fogja tönkretenni a barátságunkat, hiszen az óvoda után együtt jártunk általános iskolába, és bár a gimnáziumot külön intézményben végeztük, de aztán megint együtt tanultunk fotósoknak a Práter utcai szakiskolában, és azóta is kisebb-nagyobb kanyarokkal együtt dolgozunk. Ugyanazt olvastuk, néztük, ugyanazokat szerettük, talán idomultunk is egymáshoz, nagyon hasonló az ízlésünk, az érdeklődési körünk, együtt jártunk mindenhová. Régóta a levegőben van, hogy közösen létrehozunk egy helyet, ahol megmutatjuk valamilyen formában, amit fontosnak és jónak gondolunk. Külön-külön nem vágtunk volna bele, de ez a barátság remek alap hozzá, bevállalom a családi vállalkozás jelzót. Az mindenesetre árulkodó, hogy ugyanazok a képek tetszenek és ugyanazok rettentenek el. Vannak is kódszavaink, utalásaink, ha emlegetünk egy analógiát, egy képet vagy egy fotóst, akkor az egyik tudja, hogy mit gondol a másik, és adott esetben el fogjuk utasítani a nekünk bemutatott portfóliót.

JJ: Kezdjük az elején! Evidens volt, hogy fotósoknak készültök, vagy volt B terv is, esetleg ez volt a B terv?

Zsigmond Gábor: Semmi nem volt evidens, csak az, hogy nem akarok katona lenni, ezért tovább kell tanulnom az érettségi után. Édesapám ismerte az igazgatónőt a Práter utcában, így kerültem oda, utána meg elkapott a szakma, de nem ott tanultunk meg fotózni, ezt határozottan kijelenthetjük.

KJ: Nekem anyukám fotós volt, laboránsként dolgozott a Főfotóban. Nagyon rossz gyerek voltam, gyakran előfordult, hogy büntetésből magával vitt a laborba, nem mehettem a haverjaimmal, mert anyám azt

tartotta biztosnak, ha szem előtt vagyok. A rettentő büdös vegyszerszagra emlékszem, és hogy mindig azt mondogattam, bármi leszek, csak fotós nem, mert ez borzalmasan unalmas.

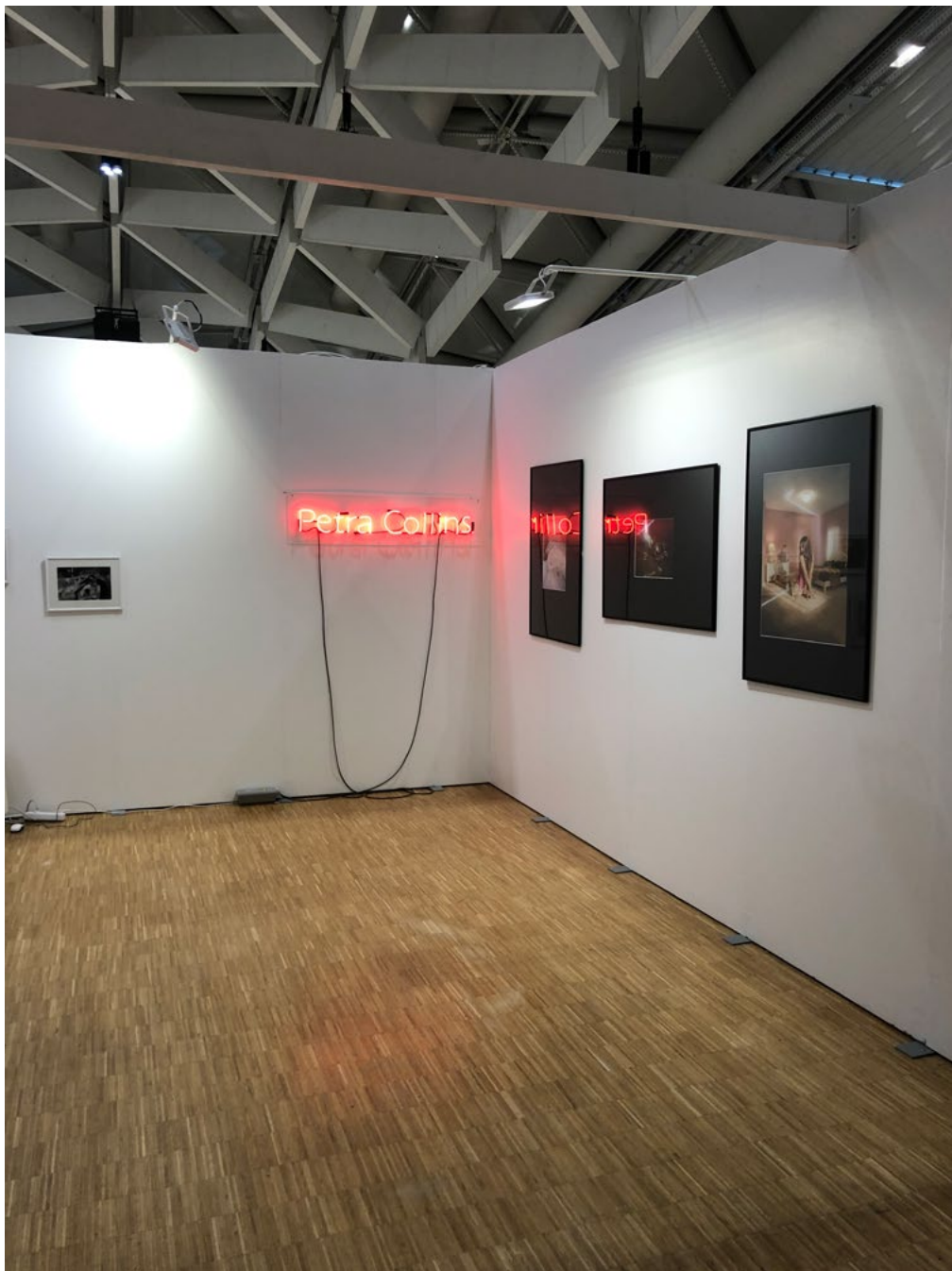
JJ: A Főfotó név hogyan került hozzátok?

ZsG: Kivártuk, hogy lejárjon a védjegy, és beadtuk a névhasználati kérelmet a Versenyhivatalhoz. Meghirdették, szerencsére nem volt rá másik jelentkező, így megvettük. Az, hogy egybevágtott a profil, fura módon nehezítette az ügyet. Szerencsére minden eleme a brandnek - a név, a megjelenés, a logó - szinte egy időben került ki az oltalom alól és vált hozzáférhetővé. Sok fiatal

KRASZNAI János és ZSIGMOND Gábor

A Főfotó standja Petra COLLINS kiállításával az Art Marketen, 2021
←

jár hozzánk, nagy meglepetésünkre közülük sokan azt hiszik, a mi találmányunk a név.

KJ: Fontos volt megmenteni és beépíteni a fotós és filmes relikviákat, így került ide a váci Forte film- és fotópapírgyár eredeti logója a gyárpületről vagy a Magyar Televízió elnöki tárgyalójának lámpaburái, a móri mozi, a régi Uránia széksorai, az MTK Stadion egykori fényoszórója, egy szarvasi ékszerüzlet régi kiszolgálópultja...

JJ: Mi formálta az ízlésedet? Mit hoztak magatokkal a fotósiskolából, és aztán milyen hatások értek?

ZsG: Amit ott felszedtünk és most jól jön, az nem feltétlenül kapcsolódik a galériás vonalhoz, sokkal inkább a fotóbolt részéhez. Sokat tudunk a fényképezőgépek működéséről, szerkezetéről, a filmek érzékenységről.

KJ: Tegyük hozzá, hogy amit mi akkor és ott tanultunk, az ma már nincs. Fényképezés szakmunkás vizsgánk van, tehát mi szakmunkások vagyunk, bár a szakma, az analóg fotózás megszűnt, és noha most

próbálgatjuk újból feltámasztani, mi is tudjuk, hogy nem létezik. A legnagyobb közhely, amit most idecitolok, hogy mindenkinek a kezében van egy fényképezőgép, és ez alapvetően megváltoztatta az egészet. Mindenki úgy érzi, hogy baromi jó képeket csinál, de ez már a pályánk elején elkezdődött. Akkor már voltak könnyen kezelhető kis gépek, és mutogatták nekünk, hogy „nézd, milyen jó képeket csináltam a görög nyaraláson”. Az előttünk járó generációnak még nagyobb volt a respektje, mert baromi bonyolult volt kezelni egy analóg gépet, akkoriban ez komoly szakma volt. Szerintem az esetünkben kihagyhatatlan, hogy 1988-ban érettségiztünk, 1990-ben végeztük el ezt a szakmunkásképző intézetet, és fotósok akartunk lenni. Bármibe belekezdünk, mindenben mi voltunk az elsők, és ügyesek is voltunk.

ZsG: Nem hiszek abban, hogy a hivatalos művészképzésen vagy akár a szakképzésen múlna, kiből lesz jó fotós. A Práter utcában

még el is rontották az embert. Egyszerűen olyan súlyokat raktak rád, hogy jobb is, ha azokat nem tudad már rögtön az elején, mert később csak lenyomott. Utólag különösen röhejes volt, hogy halálosan komolyan vették a középformátumú negatívok retusálását grafitceruzával, miközben már itt kopogtatott a digitális technika. Már akkor hülyeségnek tűnt, hogy retussal szebb lesz bármi. Megcsináltuk, de attól még felesleges volt. Nem jártunk művészképzésre, ilyen szempontból mi mindig kívülállók voltunk, de ez szabadságot is adott sok mindenhez, senkinek sem kellett megfelelnünk.

JJ: János, most a te képeid lógnak kint a falakon. A *Mozgó napfény* című kiállítás csupa portré. De készítettetek közösen két portréalbumot is *Magyarok '94* címmel, húsz évvel később, 2014-ben megismételtétek újabb kilencvennégy híres és kevésbé híres magyar portréfotózását. Mi izgat a portré műfajában?

KJ: A teljesség kedvéért, volt egy *Célfotó* című albumunk is, melyben sportolók vannak. Ezeket közösen készítettük Zsigával, de amit most a falakon látsz, az az én személyes projektem. Építettem egy mozgó napfényműtermet, ami tulajdonképpen egy teherautó háta. Az volt a tervem, hogy teljesen eszköztelenül, minden világítás nélkül csak a napfényt használom, miközben vándorfotósként végigjáróm az országot, és lefényképezem, aki odaáll a gépem elé. Aztán jött a Covid. Ezek a képek még az utolsó pillanatban készültek. Az emberek szeretik, ha lefotózzák őket, ráadásul a különleges helyszín, a 80 megapixeles, középformátumú gép tekintélyt parancsoló, úgy is lett kitalálva. Azt szeretném, az általam létrehozott kép lenne „a kép” róluk, valami olyasmi funkcióval, mint a saját nagyszüleinkről ott a falon. Úgy nőttünk fel, hogy mindenkiről volt egy „kép”, és amikor meghalt az illető, nem is volt kérdés, hogy azt teszik ki a koporsó elé.

JJ: Zsiga, neked ki a kedvenc fotósod? Mi az, ami nagyon hatott rád?

ZsG: Az új kedvencem a Gordon Parks nevű fekete fotós és filmrendező. Főleg feketéket fotózott, riportképei is művészi értékkel bírnak. Ha belépsz a kiállítótérbe, megértem, milyen volt 1949-ben Harlemben az élet. Autodidakta módon képezte magát, a *Life* egyedüli fekete tagja volt, aki ebben a fehérek uralta magazinban folyamatosan publikált. Úgy fogalmazott meg egy problémát, amiről persze a világ nem akart beszélni, hogy közben művészileg és esztétikailag is iszonyú jók a képei. Ő az új kedvencem, de szeretem Wolfgang Tillmanst, akit még mindig nem tudok megfejteni – pont ezért szeretem. Bármire hozzányúl, arany lesz belőle, egy farmernadrágot vagy egy virágcsokrot is le tud úgy fotózni, hogy csak né-

zel, hogy mi van?! Van egy kedvenc képem tőle, egy repülőgép-hajtómű az ablakon kifotózva. Hányan csináltak már ilyet? - de ez a pasi le tudta fotózni úgy, hogy még mindig nem tudom megfejteni mitől, de egyedi lett.

JJ: Úgy terveztétek, hogy analóg fotósiskolát, fotós workshopokat is visztek. Mi valósult meg ebből?

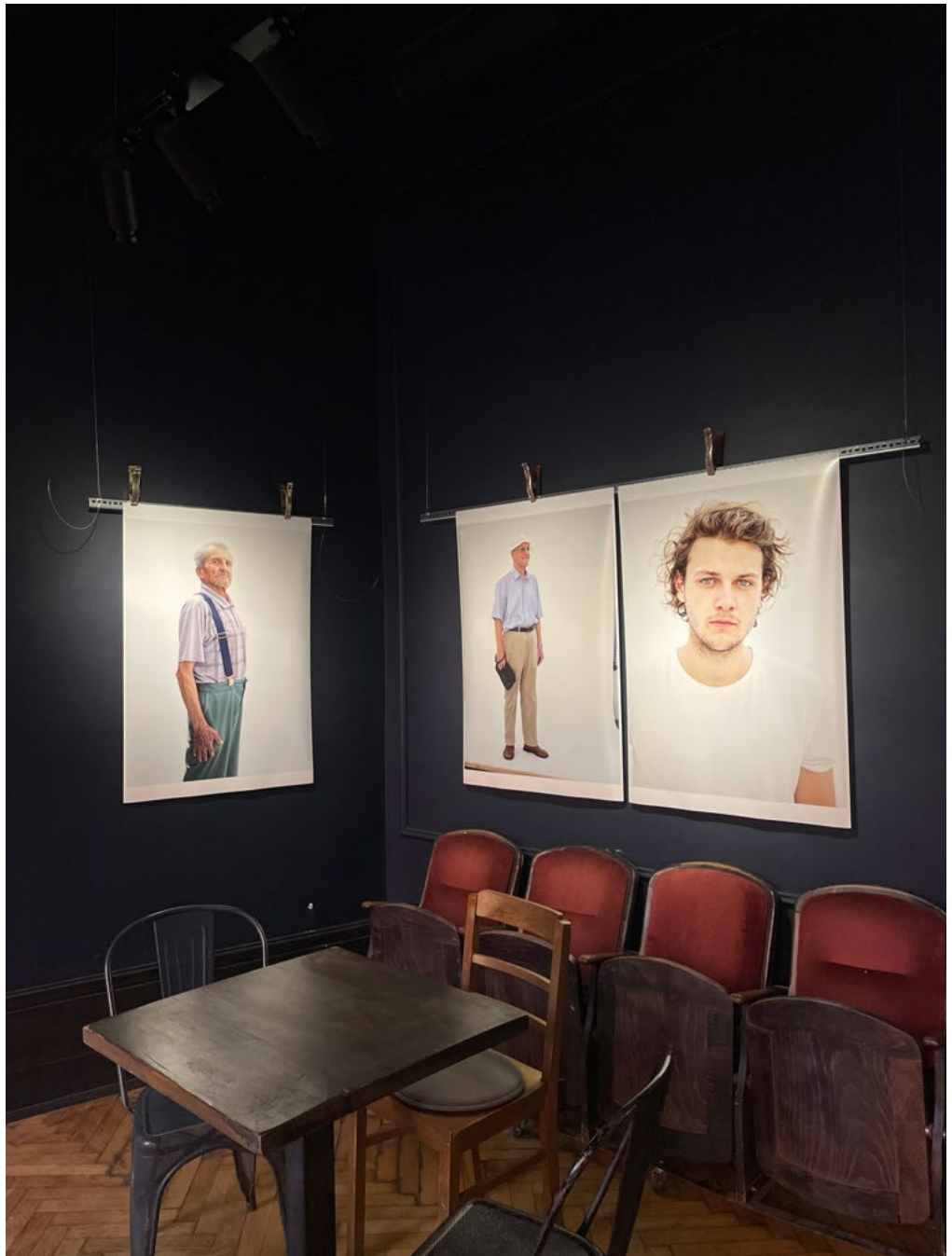
KJ: Kapcsolódva Zsiga előző felsorolásához, szerintem az erősségünk a tájékozottság. A pályánk kezdetétől figyelünk fotósokat, galériákat, nézzük, követjük, mit csinál a szakma. Éppen ezért olyan helyet szeretünk volna, ami nemcsak egy lábon áll, nemcsak galéria, hanem kávézó vagy kocsmá is, és analóg fotóbolt, ami idehoz egy szubkultúrát. Mint a bakelitlemezesek. Úgy tűnt, a fiatalokat nagyon is érdekli az analóg fotózás. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy az analóg fotózás ugyan menő a fiatalok közt, de mégsem analóg már senki, én csak úgy hívom őket, hogy „hibrid analógok”, mert analóg gép lóg a nyakukban, meg vesznek filmet, de azt kérik, hogy szkenneljük be, és sosem viszik el a nyersanyagot, az többnyire itt marad nálunk. Papírképnagyítást például ez idáig egyetlenegy sem kértek tőlünk.

JJ: János, téged érdekelt az operatőri munka, a filmezés is. Ma hogy vagy ezzel, fotózol vagy operatőrködsz?

KJ: Már régen operatőrködöm. A pályánk elején, amikor éppen nem volt megrendelésünk, láttam egy hirdetést a Magyar Narancsban, hogy a Fekete Doboz asszisztentst keres. Zsiga elküldött, mondván, úgyis operatőr akarok lenni, menjek oda. Elkezdtém asszisztenskedni, ami nagyon rövid ideig tartott, mert képet tudtam komponálni, így egy pillanat alatt operatőr lett belőlem. Jött egy nagyon fura időszak, akkor tört ki a jugoszláv háború. Ma már nem is értem, hogy-hogy nem féltém, de nagyon sokat voltam ott. Rögtön haditudósító, háborús operatőr lettem. Emlékszem, mentünk a határ felé, a rádió sorolta, mely településeken folynak a harcok, én pedig azt figyeltem, csak azt a nevet ne mondják be, ahová épp tartok, nehogy bombázzanak. Aztán volt úgy, hogy ott bombáztak. Akkoriban már külföldieknek is dolgoztam. Akkor úgy tűnt, nem félek, de most azért azt gondolom, dehogynem. Mégsem tudom utólag rekonstruálni, miért mentem állandóan vissza.

Utána belesodrótam a médiába, de közben is végig fotóztam a Gáborral, majd visszatértem néhány éve, és hála a Jóistennek, mindent abbahagytam a médiában. Azóta lebeg köztünk, hogy most koncentráljunk arra, mit raknánk ki a falra.

JJ: A Főfotó első kiállítása 2020 elején Varga Matti munkáit mutatta be, vele vettetek

VARGA Matti:
Augusztus után, 2018,
 a sorozat egy darabja
 A művész jövőtárból
 ←

részt abban az évben az Art Market fotó szekciójában, ahol rögtön az első alkalommal díjat is nyert a standotok. Tavaly ismét egy fiatal lányt, Petra Collinsot vittétek az AMB-re. Miért őket? Vállaljátok fiatal művészek felépítését?

ZsG: Szeretném leszögezni, hogy nem csajgaléria vagyunk. Mattinak és Petrának a képi világa fogott meg minket.

KJ: Azon vagyunk, hogy minél több külföldi fotóst bemutassunk, de azt tudtuk, hogy elsőre magyart szeretnénk kiállítani. Matti nem ismeretlen külföldön, a *My Hometown Siófok II* című sorozatával a Guardian is foglalkozott, nyertes a Lensculture-ön, mentorként részt vett a Nikon Story pályázaton. Őt vittük az első évben az Art Marketre, mert az art és a market is érdekelt minket. Nagyon jól választottunk azért is, mert egy nagy jövő előtt álló fiatal fotósról van szó; reális áron sok képét el tudtuk adni a vásáron és a galériában is.

Petra Collins magyar származású, Torontóban született, Los Angelesben él, nemcsak fotós, hanem rendező és modell is. Korszerű művész, az újhullámos feminizmusnak egyik képviselője, hol humorral, hol megrendítően, hol esztétizálva beszél, de mindig őszintén.

Amikor a Főfotó indult, szinte az első napokban bejött ide az utcáról a családjával, nem is tudtuk, kicsoda. Elkezdtem követni a neten, és láttam, hogy ő már az utánunk következő dolgokat képviseli - nagyon har-

sány neonszínek, fura technológiák. Elkapta őt is az új örület, az NFT, most leginkább abban dolgozik. Életműve az Instán keresztül épül, bár munkái a legnevesebb magazinokban tűnnek fel, de készített kampányokat a Gucci és az Adidas számára is. Rajta keresztül igyekeztünk végigvinni, hogy milyen érdekes ez az új világ.

JJ: Kiket szeretnétek még bemutatni?

KJ: Február elején nyílik Egyed Péter *Napnapló* című kiállítása, amelyen különleges technikával készült képeket mutatunk.

ZsG: Készülünk egy nagyszabású csoportos kiállításra, aminek ketten leszünk a kurátorai, és főként külföldről kérünk hozzá anyagot. *Meet your destiny* lesz a címe, és karambolos fotókat gyűjtünk hozzá. Olyan művészekről szeretnék idehozni képeket, mint Andrew Savulich vagy Arnold Odermatt, aki például svájci rendőrségi fotós volt, baleseti helyszínelőként készített művészi igényű felvételeket, melyeket aztán évtizedekig a fiókban tartott. Szeretnék olyan témafelvetéseket, melyek eddig nem voltak Magyarországon. A karambolos képek drámaisága érdekel, az, ami nincs ott a képen, de tudod, hogy valakinek az élete fordult meg.

A másik kedvencem ebben a galériázásban, aminek még mindig van varázsa számomra, hogy írok egy e-mailt egy galériásnak vagy egy fotósna, aki nagy kedvencem, és válaszolnak, hogy rendben, mivel küldjék a képeket, FedExszel vagy máshogy. Mindenestre akárkinek írunk, megnézi a Főfotó oldalát, és nyitott az együttműködésre, ez a hely nagyon jó háttér nekünk.

Az év második felében egy brooklyni művészt tervezünk elhozni. Valahogy most egyszerűbbnek tűnik külföldiekkel dolgozni, legalábbis az árazást tekintve, mert az ő árai jobban kialakultak. Igaz, Odermatt esetében, akit a berlini Springer galéria képvisel, éppen azon agyalunk, hogy van-e itthon fizetőképese kereslet egy balesetes fotóra - 4500 euróért.

KJ: Elindítottunk egy polaroidos vonalat is híres filmrendezővel, és még nem tettünk le róla. Az érdekel minket, hogy tényleg egy és megismételhetetlen, viseli-e a mester keze nyomát. Picit meg is ijedtünk ettől az egyediségtől és értéktől. Nick Cave-polaroidjaink vannak, és Tarkovszkij Firenzében élő fiát is megtaláltuk, Zsiga levelezik vele, hogy esetleg hozzájussunk képekhez. Van egy olasz filmrendező, aki a saját esküvőjén két polaroid gépet odaadott két vendégnek, és megkérte őket, hogy fotózzanak. Az egyik Antonioni volt, a másik Tarkovszkij, majd kiadta a képeket két albumban. Milyen jó lenne elhozni! Ötlemből nincs hiány, de még nem látjuk, mit tudunk ténylegesen megvalósítani. Nem csak a pénz miatt. Tárgyaltunk például egy Letizia Battaglia nevű palermói fotóssal, aki végigfotózta a maffiapereket, őt is és a képeit is ide akartuk utaztatni, de beütött a Covid. Nem veszi fel a telefont, és elmúlt 90 éves. Aggódunk.

De magyarokkal is nagyon szeretnénk dolgozni. Azok közé tartozunk, akik azt vallják, nagy szükség lenne Magyarországon egy igazi fotós sztárra.